

Tropisch hout en de Europese Gemeenschap

Als per 1 januari 1993 de binnengrenzen van de Europese Gemeenschap (EG) worden opgeheven zal de vorming van een van de belangrijkste consumentenmarkten van de wereld, met ruim 320 miljoen inwoners, een feit zijn. Dit geldt ook voor hout en houtprodukten. Om aan de grote vraag naar hout en houtprodukten te kunnen voldoen moet de Europese Gemeenschap, bij een geringe eigen houtproductie, jaarlijks enorme hoeveelheden hout in de vorm van vele produkten importeren. Gedeeltelijk is dit hout afkomstig uit tropische regenwouden. Dit Bos en Hout Bericht handelt over de betekenis van tropisch hout voor de houtvoorziening van de E.G. en geeft een overzicht van de landen die voor deze voorziening van belang zijn.

Over het tropische regenwoud maakt men zich in toenemende mate terecht zorgen. De snelle achteruitgang van het areaal daarvan heeft er toe geleid dat ook binnen de Europese Gemeenschap de belangstelling voor deze wouden de laatste tijd sterk is toegenomen. De Europese Commissaris voor milieuzaken, Ripa di Meana, heeft onlangs een voorstel

voor een Europese strategie tot behoud van het tropische regenwoud aan de Europese Commissie aangeboden. Bij iedere discussie over eventueel te nemen maatregelen is het van belang een goed en actueel inzicht te hebben in de stand van zaken. Alleen op grond van feiten kunnen verantwoorde maatregelen worden getroffen.

De Europese Gemeenschap verbruikt jaarlijks grote hoeveelheden hout. De vorm waarin en de produkten waarvoor het hout wordt gebruikt lopen sterk uiteen: van boompaal tot computerpapier. Wordt het hout, dat voor deze produkten benodigd is, bij elkaar opgeteld en uitgedrukt in de hoeveelheden m^3 ruw hout die hiervoor uiteindelijk nodig waren, de zogenaamde rondhoutequivalenten (m^3 r.e.), dan blijkt de Europese Gemeenschap de laatste jaren (1985-1987) gemiddeld jaarlijks bijna een kwart miljard m^3 r.e. hout te hebben verbruikt. Ruwweg de helft hiervan was afkomstig uit het bos van de E.G.; de andere helft moest uit landen buiten de Gemeenschap worden aangevoerd.

Tropisch hout neemt hierin een bescheiden plaats in. Circa 5% van het totale verbruik van hout en houtprodukten, uitgedrukt in m^3 r.e., bestaat uit tropisch loofhout. Dit deel is gelijk aan 20% van de totale wereldexport van tropisch loofhout (figuur 1). Later komen we hierop terug. Deze kwantitatieve beschouwing zegt overigens weinig over het belang van dit hout. In het algemeen blijkt tropisch hout, door zijn vaak gunstige fysische en mechanische houteigenschappen en het van nature bestand zijn tegen biologische aantastingen zoals schimmels, vooral voor speciale hoogwaardige toepassingen te worden gebruikt. Hierbij gaat het met name om buitentoepassingen zoals geveltimmerwerk en weg- en waterbouwwerken.

Discussies en acties.

Het areaal tropisch regenwoud, ooit 1.600 miljoen ha, is de laatste decennia snel teruggelopen tot naar schatting 900 à 1.100 miljoen ha halverwege de jaren tachtig. In de meeste gevallen heeft het plaats moeten maken voor andere bestemmingen die vaak economisch aantrekkelijker zijn. Voedselproductie, ten behoeve van de sterk groeiende bevolking, speelt hierbij een overheersende rol.

Deze alarmerende berichten hebben inmiddels gevoerd tot vele discussies en acties om het voortbestaan van het tropische regenwoud te redden. Daarbij is ook het gebruik van tropisch loofhout betrokken. Vele voorstellen zijn inmiddels over de tafel gegaan, uiteenlopend van niets doen tot het boycotten van het gebruik van tropisch loofhout. In Bos en

B O S E N H O U T B E R I C H T E N

Hout Bericht nummer 11 van 1988 zijn wij hierop al uitvoerig ingegaan ¹⁾. We zijn daarin tot de conclusie gekomen dat het nuttige effect van boycot of beperking van de invoer van tropisch hout door Nederland vrijwel nihil zal zijn. Een invoerheffing met een doelmatige, goed gecontroleerde besteding van de opbrengsten ten gunste van het tropisch bos zou daarentegen alle aandacht verdienen.

Inmiddels zijn de regeringen van zowel de producenten- als de consumentenlanden zich in toenemende mate gaan bezighouden met deze problematiek. In Nederland wordt binnenkort het regeringsstandpunt over het behoud van het tropische regenwoud verwacht. Ook binnen de Europese Gemeenschap heeft men zich het lot van het tropische bos aange trokken. De Europese Commissaris voor Milieuzaken Ripa di Meana heeft op 27 juli j.l. een pakket maatregelen aan de Europese Commissie aangeboden.

Bij de vele discussies over dit onderwerp blijkt een grote behoefte aan recente feiten en cijfers te bestaan om tot gefundeerde uitspraken te kunnen komen. In het rapport „Tropisch hout, tropisch bos en Nederland” ²⁾, dat onlangs door de Stichting Bos en Hout is uitgebracht, wordt onder meer een gedetailleerd overzicht gegeven van de tropische houtmarkt in Nederland. In het kort is daarbij ook ingegaan op de betekenis van tropisch loofhout voor de Europese Gemeenschap. In dit Bos en Hout Bericht wordt op dat laatste onderwerp uitvoeriger ingegaan.

De feiten

In dit Bos en Hout Bericht staan twee vragen centraal:

- Hoeveel tropisch loofhout verbruikt de Europese Gemeenschap?
- Waar komt dit hout vandaan en in welke vorm?

Voor het beantwoorden is gebruik gemaakt van gegevens afkomstig van het Europese bureau voor de statistiek „Eurostat”, aangevuld met gegevens van de individuele lidstaten. Voor enkele landen, waaronder Spanje en Grieken-

¹⁾ Bos en Hout Bericht 1988, nr. 11: „Controverses rond het tropenbos” is à f 4,50 verkrijgbaar bij de Stichting Bos en Hout.

²⁾ Het rapport „Tropisch hout, tropisch bos en Nederland” is te bestellen door overmaking van f 95,- op bankrekeningnummer 48.64.72.736 t.n.v. Stichting Bos en Hout te Wageningen (giro Amrobank Wageningen: 837570).

Tabel 1 Houtbalans van de Europese Gemeenschap (12) Gem. 1985-1987 (x 1.000) ¹⁾

	Productie	Invoer	Uitvoer	Verbruik
Rondhout	122.840	17.950	15.040	125.750
w.v. Zaaghout	54.000	7.710	3.600	58.110
Vezelhout	37.940	5.610	7.110	36.440
Brandhout	26.000	1.800	700	27.100
Ander rondhout	4.900	500	500	4.900
Resthout	n.b.	2.330	3.130	n.b.
Gezaagd hout	29.400	27.900	4.500	52.800
Fineer	1.000	610	320	1.290
Triplex	1.580	3.050	950	3.680
Spaanplaten	14.760	4.890	3.410	16.240
Vezelplaten	1.310	940	520	1.730
Pulp	8.530	10.380	2.090	16.820
Papier en karton ²⁾	30.900	19.100	8.700	41.300
TOTAAL (m³ r.e.)	n.b.	181.498	68.224	242.969

1) Pulp, papier en karton in tonnen, resthout in m³ r.e., andere in m³.

2) Inclusief oud papier en karton.

Tabel 2 E.G. (12): Invoer van enkele houtprodukten in 1988 (x 1.000 m³)

	Invoer		
	Totaal	waarvan tropisch	% tropisch
Rondhout	17.950	3.027	17
Gezaagd hout	27.900	3.195	12
Fineer	610	197	32
Triplex	3.050	1.182	39
TOTAAL (m³ r.e.)	181.498	11.935	7

Tabel 3 E.G. (12): Import en export van tropisch loofhout naar land van herkomst in 1988 (x 1.000)

		Rondhout ²⁾		Gezaagd hout ³⁾		Fineer		Triplex		Totaal	
		m ³	%	m ³	%	m ³	%	m ³	%	m ³ r.e.	%
IMPORT	TOTAAL	3315	100	3271	100	296	100	1307	100	12837	100
	w.v. LATIJNS-AMERIKA	101	3	287	9	20	7	92	7	873	7
	w.v. Brazilië	36	1	240	7	19	6	80	6	691	5
	AFRIKA	3183	96	809	25	241	81	145	11	5447	42
	w.v. Eq. Guinee	137	4	11	0	10	3	0	0	177	1
	Liberia	561	17	9	0	2	1	0	0	581	5
	Ivoorkust	415	13	406	12	61	21	6	0	1286	10
	Ghana	297	9	149	5	55	19	0	0	673	5
	Kameroen	580	17	110	3	63	21	97	7	1122	9
	Gabon	643	19	3	0	5	2	37	3	743	6
	Kongo	457	14	69	2	36	12	1	0	653	5
	AZIE	20	1	2137	65	27	9	1006	77	6275	49
	w.v. Indonesië	2	0	563	17	0	0	657	50	2538	20
	Maleisië	8	0	1055	32	7	3	171	13	2335	18
	Singapore	1	0	186	6	1	0	59	5	477	4
	Filippijnen	1	0	320	10	4	1	101	8	824	6
	OVERIG	6	0	38	1	8	3	63	5	237	2
EXPORT	TOTAAL	25		52		46		35		287	
NETTO-IMPORT		3290		3219		251		1271		12550	

1) Voor Spanje en Griekenland zijn herleide in- en uitvoergegevens gebruikt.

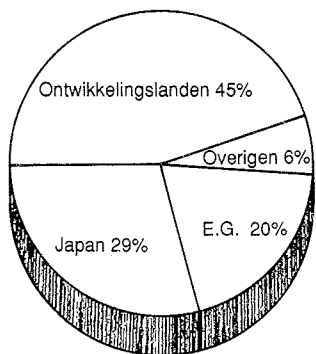
2) Inclusief vierkant behakt, gezaagd.

3) Inclusief verder bewerkt gezaagd hout (= gezaagd hout dat is geschaafd, geschuurd, geploegd, etc.)

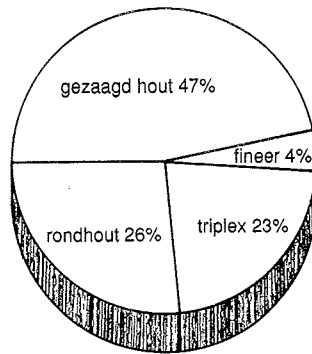
	extern m ³	intern m ³	intern/extern %
Rondhout	3.315	80	2,5
Gezaagd hout	3.271	433	13
Fineer	296	296	100
Triplex	1.307	562	43

Tabel 4 E.G. (12): Ex- en interne invoer van tropisch loofhout in 1988 (x 1.000 m³)

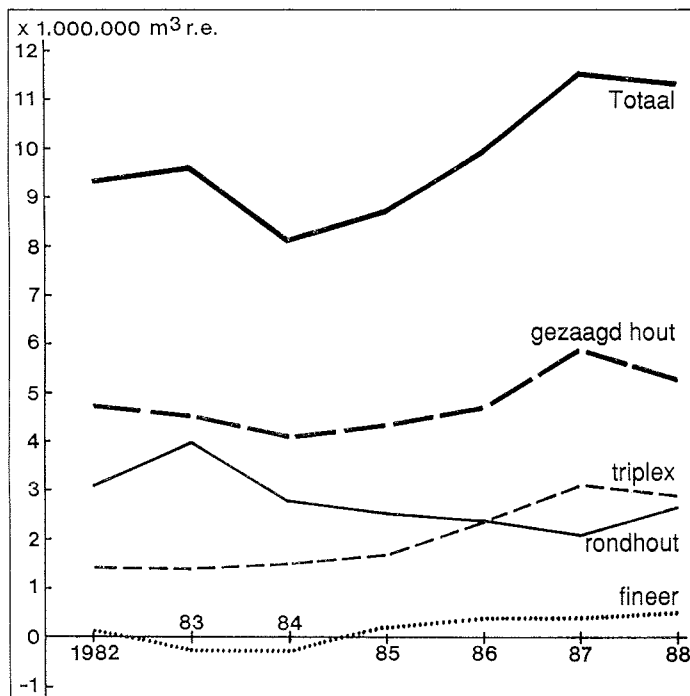
B O S E N H O U T B E R I C H T E N

Figuur 1 Bestemming wereldexport tropisch loofhout in procenten
Gem. 1985-1987 (totaal 59 miljoen m³ r.e.)

Figuur 2 E.G. (12): Import tropisch loofhout naar produkt in 1988
(totaal 12.837.000 m³ r.e.)

Figuur 3 E.G. (10): Netto import tropisch loofhout 1982-1988

land, zijn correcties uitgevoerd in verband met onregelmatigheden in de databestanden. Bij het vergelijken van de verschillende jaren hebben zich problemen voorgedaan die terug te voeren zijn op het per 1 januari 1988 in werking getreden zogenaamde „Geharmoniseerde Systeem” voor de registratie van de buitenlandse handel. Met de introductie van dit nieuwe systeem zijn fundamentele wijzigingen in de produktindeling aangebracht waardoor vergelijkingen van gegevens over 1988 met de jaren daarvoor vaak niet meer mogelijk zijn. Het gevolg van deze herschikking is dat het tropisch hout nog slechts in de volgende vier categorieën kan worden ingedeeld:

- rondhout, vooral zaag- en finerhout
  - gezaagd hout
  - finer
  - triplex, inclusief multiplex.
- Uitsplitsing naar houtsoorten bleek helaas niet mogelijk. Daarvoor ontbreken in de verschillende lidstaten de noodzakelijke vergelijkbare basisgegevens.

Bij het analyseren van de in- en uitvoergegevens van de E.G. is de interne handel, d.w.z. de handel tussen de lidstaten onderling, afzonderlijk bekeken. Zouden deze interne handelsstromen bij de externe stromen van de E.G. worden opgeteld dan bestaat de kans dat stromen dubbel worden geteld. De Europese Gemeenschap is in deze analyse dan ook als één markt behandeld,

waarbij alleen de stromen van buiten de Gemeenschap in beschouwing zijn genomen.

Verbruik tropisch loofhout door de

Europese Gemeenschap

Tropisch hout maakt, ondanks het beperkte volume, een wezenlijk deel uit van de houtmarkt. Het kan bovendien niet los worden gezien van andere niet-tropische houtsoorten. Sommige tropische houtsoorten zijn uitwisselbaar met andere soorten, anderen vormen een aanvulling op het assortiment of worden voor zeer specifieke toepassingen gebruikt. Als de aanvoer van tropisch hout zou wegvallen zal dit ongetwijfeld consequenties voor de markten van de overige houtsoorten hebben. Deze onderlinge verwevenheid heeft tot gevolg dat een verminderde beschikbaarheid van een houtsoort vrijwel onmiddellijk bij andere soorten merkbaar zal zijn.

In tabel 1 wordt een summier overzicht gegeven van de jaarlijkse productie, invoer, uitvoer en verbruik van alle hout- en houtprodukten voor de Europese Gemeenschap, gemiddeld over de periode 1985-1987. Daarbij moet worden bedacht dat zaag- en vezelhout en pulp als grondstof dienen voor de productie van verschillende andere in de tabel vermelde houtprodukten. Dit betekent dat de verschillende cijfers voor productie en verbruik niet zonder meer bij elkaar mogen worden opgeteld omdat dan de kans op dubbelstellingen aanwezig is. De totalen zijn dan ook niet gelijk aan de som van de erboven genoemde bedragen. Het totale houtverbruik, inclusief brandhout, blijkt in de E.G. ruim 240 miljoen m³ r.e. te bedragen. De belangrijkste houtprodukten zijn papier en karton, gezaagd hout, plaatmaterialen en brandhout, die respectievelijk 44%, 29%, 13% en 11% van het verbruik uitmaken. Van het totale verbruik door de E.G. bestaat circa 5%, bijna 12 miljoen m³ r.e., uit tropisch loofhout. Door het ontbreken van gegevens over de productie van de verschillende produktcategorieën uit tropische loofhoutstammen is een verdere verdeling naar produktcategorieën, zoals voor het totaal aan houtsoorten in tabel 1 is gedaan, helaas niet mogelijk.

Om naast het aandeel tropisch hout in het totale E.G.-verbruik toch een voorzichtige indruk te geven van de rol van tropisch loofhout wordt in tabel 2 een meer gedifferentieerd beeld gegeven van de invoer

B O S E N H O U T B E R I C H T E N

van de de belangrijkste produkten waarin tropisch loofhout voorkomt. Naast het tropische hout is ook een kolom voor het totaal aan houtsoorten opgenomen. Uit deze tabel blijkt dat het aandeel tropisch loofhout bij de invoer van het gezaagde hout het kleinste is (12%). Voor het rondhout, fineer en triplex bedraagt dit respectievelijk 17%, 32% en 39%. Het aandeel tropisch hout in de export door de E.G. is verwaarloosbaar klein. Een eventuele verstoring van de invoerstroom van tropisch loofhout zal dus voor alle vier de produktcategorieën gevolgen hebben; het meest bij het fineer en triplex.

De samenstelling van het invoerpakket naar produktcategorie is voor 1988 in figuur 2 weergegeven. Bijna de helft van de E.G.-invoer, uitgedrukt in rondhout-equivalenten, blijkt uit gezaagd hout te bestaan, bijna een kwart uit triplex. Fineer neemt met 4% een bescheiden plaats in. Rondhout tenslotte heeft ruim een kwart voor zijn rekening genomen. Dit rondhout bestaat voornamelijk uit zaag- en fineerstammen die in de E.G. zelf worden verwerkt tot gezaagd hout, fineer en triplex. De verdeling naar deze drie categorieën is, zoals eerder genoemd, onbekend.

Naast een beeld van de huidige situatie is ook de ontwikkeling van de in- en uitvoer van tropisch hout in de E.G. van belang. De analyse daarvan gaf echter ook problemen omdat Spanje en Portugal in 1986 tot de Gemeenschap zijn toegetreden. Gegevens over de in- en uitvoer van vóór 1986 zijn voor deze twee landen helaas onvolledig en de periode na 1986 is te kort om een ontwikkeling te kunnen aangeven. Om toch een beeld te kunnen geven van de ontwikkelingen, die zich in de afgelopen jaren hebben voorgedaan, is in figuur 3 de netto-invoer van tropisch rondhout, gezaagd hout, fineer en triplex weergegeven voor de E.G. (10), dus zonder Spanje en Portugal. De netto-invoer van tropisch hout blijkt volgens dit figuur de afgelopen jaren, na een daling in 1984 en 1985, te zijn gestegen. Het is tussen 1982 en 1988 zelfs met een derde toegenomen. Na het dieptepunt in 1984 heeft er een zeer sterke stijging plaatsgevonden. Deze is vooral toe te schrijven aan de scherp gestegen netto-invoer sinds 1984 van gezaagd hout, namelijk met een kwart, en van triplex met bijna 100%.

Herkomst van het tropisch hout

In de discussie over het gebruik van tropisch hout in relatie tot de ontbossings-

problematiek speelt vaak de vraag waar het hout dat wij, en in dit geval de E.G. lidstaten gezamenlijk, gebruiken vandaan komt. Bij de analyse van de handelsstromen van tropisch loofhout per produktcategorie is naar het land van herkomst gekeken. In tabel 3 is hiervan voor de gehele Europese Gemeenschap (12) een totaal overzicht gegeven. Uit deze tabel blijkt dat de herkomstgebieden per categorie aanzienlijk kunnen verschillen.

Rondhout komt bijvoorbeeld bijna uitsluitend uit Afrika (96%) waarbij landen als Liberia, Ivoorkust, Kameroen, Gabon en Kongo de belangrijkste zijn. Bij het gezaagde hout is de situatie geheel anders. Afrika levert slechts 25%; Ivoorkust is verreweg het belangrijkste herkomstland in dit continent. Het grootste deel (65%) komt uit Azië met als belangrijkste landen Maleisië, Indonesië en de Filipijnen. De betekenis van dit laatste land als exporteur is overigens in 1989 zeer sterk teruggelopen door een ernstig tekort aan hout in eigen land. Fineer komt voornamelijk uit Afrika, ruim 80%. Ook daarbij zijn Ivoorkust, Ghana, Kameroen en Kongo belangrijke landen van herkomst.

Triplex is tenslotte, net als het gezaagde hout, voor het belangrijkste gedeelte afkomstig uit Azië. De helft van het tropische triplex dat door de Europese Gemeenschap in 1988 werd geïmporteerd was uit Indonesië afkomstig. Wordt naar de herkomst van alle houtproduktcategorieën gekeken, waarvan de hoeveelheden zijn omgerekend in rondhoutequivalenten, dan blijken Afrika en Azië elkaar als exporteurs van tropisch loofhout naar de E.G. min of meer in evenwicht te houden; 49% was afkomstig uit Azië en 42% uit Afrika. Latijns-Amerika speelt met slechts 7% nauwelijks een rol van betekenis.

Interne handel

De interne handel in de E.G. is tot zover nog buiten beschouwing gebleven. In tabel 4 is zij naast de externe handel geplaatst. Bij een aantal produktcategorieën blijkt deze interne handel in omvang niet onbelangrijk te zijn. Wordt van het door de E.G. ingevoerde rondhout (zaag- en fineerhout) slechts 2,5% naar andere lidstaten doorgevoerd, bij het gezaagde hout, het fineer en het triplex bedraagt dit respectievelijk 13%, 100% en 43%. Houtprodukten in een verder bewerkt stadium worden dus intern meer verhandeld dan de ruwe grondstof.

Conclusies

- De Europese Gemeenschap is een niet onbelangrijke afnemer van tropisch loofhout. In 1988 ging circa 20% van de totale wereldexport van tropisch loofhout naar de Gemeenschap. Dit komt overeen met een houtvolume van 12,8 miljoen m³ r.e. Het werd voornamelijk in de vorm van rondhout (zaag- en fineerstammen), gezaagd hout, fineer en triplex ingevoerd.
- Het aandeel tropisch loofhout in het totale verbruik door de E.G. van hout en houtprodukten is beperkt en bedraagt 5%.
- Het aandeel tropisch hout bij de invoer van rondhout, gezaagd hout, fineer en triplex bedraagt respectievelijk 17%, 12%, 32% en 39%. Een algemene verstoring van de invoerstroom van tropisch loofhout zal voor alle vier de produktcategorieën gevolgen hebben; het meeste voor fineer en triplex.
- Bijna de helft van de E.G.-invoer van tropisch loofhout bestaat uit gezaagd hout, gevolgd door rondhout: ruim een kwart, en triplex: bijna een kwart. Het aandeel van het fineer is beperkt (4%).
- De netto-invoer van tropisch loofhout is in de periode 1982-1988 met een derde toegenomen; vooral bij het triplex en het gezaagde hout was sprake van een sterke stijging.
- Azië is het belangrijkste herkomstgebied van tropisch loofhout dat door de Europese Gemeenschap wordt gebruikt. Het wordt op de voet gevolgd door Afrika. Latijns-Amerika speelt nauwelijks een rol van betekenis. Indonesië gevolgd door Maleisië zijn de belangrijkste landen van herkomst.
- De interne handel van tropisch loofhout in de Europese Gemeenschap is niet onbelangrijk. Deze neemt toe naarmate het produkt verder bewerkt is.

Ir. L. J. M. Dielen

Stichting
Bos en Hout
Bosrandweg 5,
postbus 253
6700 AG Wageningen
Tel. 08370-24666

SBH